

tünket, és felkeltik a megbecsülésünket építőik iránt. A várak a katonai jelentőségük mellett, többnyire azzal szerves összefüggésben a hatalom székhelyéül is szolgáltak, és ez utóbbiként a védelmi, raktározási és kaszárnyaszerepükön túl betöltötték a gazdasági, igazgatási, ítélkezési központ funkcióját is – tehát lényegében az akkori társadalmi berendezkedés kőbe dermedt emlékét láthatjuk bennük. Különösen szerencsés esetekben ezek az emlékek ott csillognak a fennmaradt, vagy restaurált belső berendezéseken is, majdhogynem élővé téve rég letűnt lakóik jelenlétét. Ezért nagyon is ésszerű, hogy

bőlcsebb vidékeken sokat tesznek, áldoznak azért, hogy a várakat az idegenforgalom vonzóerejévé tegyék. Az már az országok sorsát tükrözi, hogy az itt sorakozó várak közül hány van a mai Magyarország területén, és hány azon kívül. Így a várak bemutatása rólunk szól, ha nagy részük már nem is a miénk.

A Novella Kiadóra A pénz története című igen szép kötetéért figyeltünk fel, amelynek eredetijében a British Museum adta közre a különleges pénztörténeti kiállításának anyagát, és amely a Novelánál nemrég második kiadásban is megjelent – feltétlenül érdemes elolvasni. Ez az album is méltóan

mutatja be a tárgyát: hivatóan szépek, hangulatosak Szabóky fényképei – a nyomdatechnikájuk pedig a jó és a kítűnő között változik. A térség 126 várának fényképei sorakoznak benne, amelyek egyetlen kivételével az akkori magyar királyság területén épültek. A kötet tartalmas bevezetővel indul, a továbbiakban pedig a főszerep a fényképeké, amelyekhez rövid történeti magyarázó szövegek csatlakoznak. A várak sora, a tartalomjegyzék szerepét játszó helységnévmutatóban, a XIII. sz. második felében épült, ma Szlovákiában lévő Ajnácskakőtől a vele egykorú, ma ugyancsak szlovákiai Zsolnalitváig terjed.

DERCSÉNYI BALÁZS, KAISER OTTÓ, KOPPÁNY TIBOR

Magyar Várak

Officina '96 Kiadó

A rólunk alkotott kép a világban nagyrészt dolgaink spontán hozadékaként alakul ki, legtöbbször szándékainktól függetlenül. Győzködök például brit kiadókat, hogy küldeményt a mi Postánkra bízni legfeljebb tétivevényvel szabad, és mire megértik, megvan a véleményük is. Annál inkább igyekeznünk kell, hogy megmutassuk a világnak vonzó értékeinket. Például régi dicsőségünk fényes borongós-emlékeztetőit, a várainkat, vagy ami belőlük megmaradt.

A várak mindenütt az érdeklődők kedvelt célpontjai, hiszen a képzeletet megragadóan beszél-

nek múltról és jelenről. Abban, akik ma vagyunk, sok egyéb mellett benne van az is, amit ezek adtak az ország sorsának alakulásához. Gondoljunk csak a mieink közül például Hunyadi Vajdahunyadára, Visegrádra, Zrínyi Szigetvárára, Dobó Egri-várára, Jurisics Kőszegére, a felhőbe hanyatlott drégeli romra vagy Klapka Komáromára.

Viharos múltunkban a várak nagyobb szerepet játszottak, mint a szerencsésebb nemzetekében, és ugyanezért kevesebb is maradt fent belőlük. Az Officina szép kötete negyven várat, várkastélyt,

várromot mutat be azok közül, amelyek a mai országhatárainkon belül találhatóak. Mesteri fényképek, valamint a legfontosabb jellemzőket röviden összegző magyarázatok segítenek látni és érteni, ami fennmaradt, amit szépen, sőt olykor csodaszépen helyreállítottak, másutt pedig valamelyest ráérezni a maradványokból arra, amit elsodort az idő, leromboltak a külső hatalmak, vagy az enyészetnek adott a közönyt.

A kötetet a magyarországi várépítésről és várakról szóló, nagyon érdekes és tartalmas tanul-

mány vezeti be. Ez a kezdetektől, korszakonként haladva mutatja be váraink történetét, sorsuk, szerepük alakulását az idők során, és azok történelmi hátterét. Már itt is sok fontos, illetve érdekes információt kapunk a várak építészeti jellemzőiről, sajátosságairól, és

szintúgy a művészettörténeti értékeikről. Sokatmondó, hogy a szerző építész, a műszaki tudományok doktora és a művészettörténeti tudományok kandidátusa. E tanulmány valamennyi magyar várról szól, azokról is, amelyek kívül esnek mai határainkon. Mind-

ezekkel sokat elmond a történelmünkről is.

A kötet nagyobbik részét a negyven helyszín bemutatása teszi ki. Ezek átölelik az északi vidékeket, a Dunántúl nagy részét, és a többitől távol ott áll Gyula is.

DERCSÉNYI BALÁZS, KAISER OTTÓ, KOPPÁNY TIBOR

Magyar Kastélyok

Officina '96 Kiadó

Igencsak lehetnének előnyei annak is, ha Árpád vezér hajdan nem ide, a hadak útjára telepíti le nemzetét, hanem békésebb vidékre. Múltunk ugyan kevésbé lenne forgatagos, következésképpen a kultúránk bizonyára kevésbé sokszínű, szellemi örökségünket és a reá épülő képességeinket is talán kevésbé szerteágazó gyökerek táplálnák, ugyanakkor a hadak útján elszenvedett hányattatások nélkül anyagiakban, az elődök által teremtetett javakban sokkal gazdagabb, erősebb lehetne az ország. Egyebek közt építészeti örökségében is.

Kastélyok. A Loire-völgy kastélyai az egész világról vonzzák a turistákat, csakúgy, mint a nevezetes angol társaik, sőt az ingyencek azt is tudják, miért érdemes Csehországba kastély-nézőbe menni. Nekünk is van e téren azonban mit megmutatnunk – több is, szebb is,

mint azt legtöbben gondolnánk. Hasznos is minden, ami ebben javítja az ismereteinket, az ismertségünket, és az azt erősítő marketingünket. Ez a szép album, amellelt, hogy gyönyörködtet és a legtöbünknek igen szép meglepetésekkel szolgál, egyben igazán értékes szolgálatot is tesz: negyven kastélyt és várkastélyt mutat be a Magyarország mai területén álló legszebbekből és építészeti legértékesebbekből. Igaz, ebben is sokkal gazdagabbak lehetnénk, de a kiadványban megjelentek így is hatalmas értéket képviselnek mind szellemi (történelmi, kultúr-történeti, építészeti) téren, mind anyagiakban.

A kötet elején egy igen alapos tanulmány ad áttekintést a magyarországi kastélyépítészetről, a kezdetektől a 19. sz. végéig, midőn a honi kastélyépítések lényegében lezáródtak. Igazán van

miről szólnia, amint mondja: „régí dicsőségünk” az évszázadok során ezernél is több kastélyt és kúriát számlált az országban. Koppány Tibor kitűnő műve igen jól ötvözi a szakszerűséget az olvasmányossággal, az építészeti részletek, a funkcionális és a művészettörténeti jellemzők bemutatását azzal, hogy kastélyaink sorsát történelmi keretek közé helyezi.

A negyven kastély és várkastély egyenkénti bemutatásánál a gyönyörű és gyakorta igen hangulatos fényképeknek, az érdekes és 'látványos' leírásoknak, a csipetnyi történelemnek és helytörténetnek köszönhetően valóban beleélhetjük magunkat a bemutatott helyszínek hangulatába. Ízelítőnek is, kedvcsinálónak is igen jó kötet.

Osman Péter